Gyöngyvér Takáts

USTAWA O RACHUNKOWOŚCI

z komentarzem do zmian

Zmiany 2020 i 2021

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

PUBLIKACJĘ POLECA
INFOR lex
KOMPLEKSOWA BAZA WIEDZY

PODATKI, RACHUNKOWOŚĆ, KADRY I PŁACE
Kompleksowa baza wiedzy
inforlex.pl

Gyöngyvér Takáts

USTAWA O RACHUNKOWOŚCI

z komentarzem do zmian

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

Grupa INFOR PL

Właściciel
Ryszard Pieńkowski

Prezes Zarządu
Ewa Świstuniuk

Dyrektor Centrum Wydawniczego
Marzena Nikiel

Zespół redakcyjny:
Radosław Stępień – redaktor prowadzący
Monika Rodziewicz – redaktor graficzny
Kinga Pisarczyk – projekt graficzny okładki
Elżbieta Marszalik – korekta

Publikację polecają eksperci

© Copyright by INFOR PL S.A.
Warszawa 2020

INFOR PL S.A.
01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72
www.infor.pl

Biuro Obsługi Klienta
01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72
tel. 22 761 30 30, e-mail: bok@infor.pl
Infolinia: 0 801 626 666
Księgarnia internetowa: www.sklep.infor.pl
Profesjonalne księgarnie stacjonarne w kraju oraz księgarnie internetowe

Druk: MCP

Publikacja jest chroniona przepisami prawa autorskiego. Wykonywanie kserokopii bądź powielanie inną metodą oraz rozpowszechnianie bez zgody Wydawcy w całości lub części jest zabronione i podlega odpowiedzialności karnej.

ISBN 978-83-8137-738-6

Spis treści

Wstęp 5

Rozdział I. Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych 9
1. Zakres podmiotowy ustawy o rachunkowości 9
2. Oświadczenie do KRS 12

Rozdział II. Zasady korzystania z uproszczeń przewidywanych ustawą ... 13
1. Kategoria mikropodmiotów 13
2. Kategoria małych podmiotów 15
3. Mikro i małe jednostki mają prawo stosować uproszczenia określone ustawą o rachunkowości 16
   3.1. Uproszczenia sprawozdawcze 16
   3.2. Uproszczenia w zakresie prowadzenia ksiąg 18
   3.3. Konieczna decyzja kierownika 25
   3.4. Uproszczenia sprawozdawcze dla jednostek mikro 26
   3.5. Uproszczenia sprawozdawcze dla małych jednostek 27

Rozdział III. Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych fundacji i stowarzyszenia 29
1. Załącznik nr 6 31
2. Przychody i koszty 39
3. Rozliczanie wyniku finansowego 41

Rozdział IV. E-Sprawozdania Finansowe 43
1. Sposób składania e-Sprawozdania Finansowego 44
2. Składniki sprawozdania finansowego, które należy sporządzić w postaci pliku .xml 46
3. Data złożenia podpisu elektronicznego 47
   3.1. Uchwała o zatwierdzeniu sprawozdania 47
   3.2. Data podpisania pliku musi być taka sama jak data wygenerowania pliku .xml 48
   3.3. Podpis elektroniczny reprezentantów firm z kapitałem zagranicznym 48
4. Obowiązki biura rachunkowego 49

5. Forma przekazania sprawozdania biegłemu rewidentowi w celu jego zbadania 49
6. Adresat e-Sprawozdania 50

Rozdział V. Informacje niefinansowe 51
1. Informacje niefinansowe w sprawozdaniu finansowym – w dodatkowych informacjach i objaśnieniach 52
2. Oświadczenie na temat informacji niefinansowych 53
3. Podmioty zobowiązane do przygotowania oświadczenia na temat informacji niefinansowych 53
4. Zawartość oświadczenia na temat informacji niefinansowych 56
5. Zasady sporządzania oświadczenia na temat informacji niefinansowych ... 57
6. Zwolnienie ze sporządzania oświadczenia na temat informacji niefinansowych 57
7. Wskaźniki niefinansowe w oświadczeniu na temat informacji niefinansowych 58

Rozdział VI. Prosta spółka akcyjna 61
1. Przesłanki powstania nowej formy spółki 61
2. Kapitał spółki 62
3. Zmiany w ustawie o rachunkowości 64

USTAWA z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2019 r., poz. 351 ze zm.: Dz.U. z 2019 r., poz. 1495; Dz.U. z 2019 r., poz. 1571; Dz.U. z 2019 r., poz. 1655; Dz.U. z 2019 r., poz. 1680) 67
Rozdział 1. Przepisy ogólne 67
Rozdział 2. Prowadzenie ksiąg rachunkowych 85
Rozdział 3. Inwentaryzacja 94
Rozdział 4. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalenie wyniku finansowego 96
Rozdział 4a. Łączenie się spółek 117
Rozdział 5. Sprawozdania finansowe jednostki 121
Rozdział 6. Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej 134
Rozdział 6a. Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej 144
Rozdział 7. Badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych 147
Rozdział 8. Ochrona danych 153
Rozdział 8a. Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych 155
Rozdział 9. Odpowiedzialność karna 156
Rozdział 10. Przepisy szczególne i przejściowe 158
Rozdział 11. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy końcowe 161

Załączniki do ustawy z dnia 29 września 1994 r. 162

Indeks rzeczowy 215

Wstęp

Na początku drugiej dekady XXI wieku możemy mówić o nowej erze sprawozdawczości finansowej, o erze e-sprawozdawczości. Od 1 października 2018 r. każda jednostka prowadząca księgi rachunkowe zobowiązana jest do sporządzania sprawozdania finansowego w postaci elektronicznej. Tak sporządzone sprawozdanie finansowe należy podpisać kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem zaufanym (ePUAP) lub podpisem osobistym.

Wydruk sprawozdania finansowego sporządzonego w postaci elektronicznej jest tylko kopią sprawozdania finansowego, nie zaś oryginałem sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie finansowe stanowi istotne źródło informacji o kondycji finansowej podmiotu. Już jakiś czas temu podmioty gospodarcze zgłaszały potrzebę wprowadzenia elektronicznych sprawozdań finansowych (np. w formacie XML), co pozwoliłoby na efektywne wykorzystanie danych zawartych w takich sprawozdaniach np. przez przekrojowe zestawienie poszczególnych danych. W związku z tym od 1 października 2018 r. wprowadzono obowiązek sporządzania i składania sprawozdań finansowych w postaci elektronicznej w odpowiednim formacie danych, ułatwiającym późniejsze ich wykorzystanie. Sporządzone w postaci elektronicznej sprawozdanie finansowe, sprawozdanie z działalności oraz sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej może być podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym bądź profilem zaufanymlub podpisem osobistym.

Należy jednak podkreślić, że w związku z tym nie nastąpiły zmiany w stosowaniu innych zasad rachunkowości, w tym w prowadzeniu ksiąg rachunkowych oraz w procesie zamykania roku obrotowego.

Zmiany przepisów ustawy o rachunkowości mające wpływ na stosowanie zasad rachunkowości to wprowadzenie do polskiego prawa bilansowego nowego podziału podmiotowego. Oznacza to zwiększenie liczby podmiotów mogących korzystać z różnego rodzaju uproszczeń przewidywanych przepisami ustawy o rachunkowości.

Najistotniejszą zmiana w tym zakresie, która weszła w życie w 2019 r. i ma zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za ten rok, jest podwyższenie limitu uznającego podmiot za mały.

Za mały podmiot uznaje się jednostki, które nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:

a) 25 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego (było 17 000 000 zł),

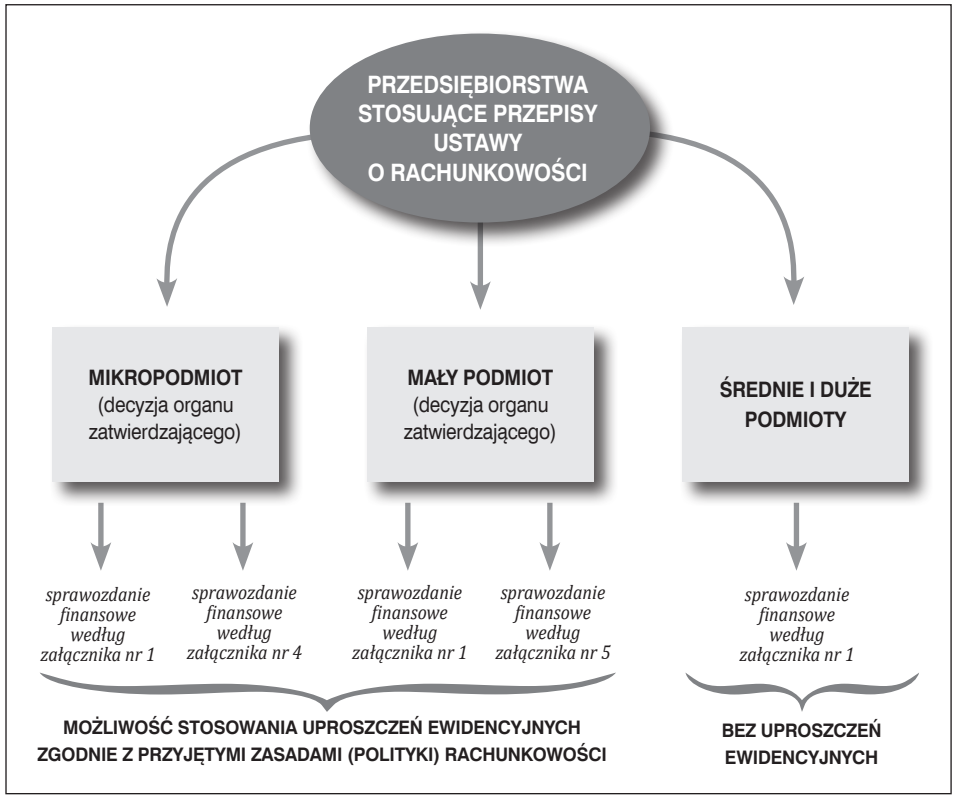
b) 51 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy (było 34 000 000 zł),

c) 50 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty,

Obecnie podmioty podlegające przepisom ustawy o rachunkowości dzielimy według wielkości na następujące kategorie:
- jednostki mikro,
- jednostki małe,
- jednostki średnie i duże.

Z uproszczeń przewidzianych przez ustawę o rachunkowości mogą korzystać jednostki mikro i małe. Dla tych podmiotów przepisy umożliwiają korzystanie z dwóch kategorii:
- uproszczeń sprawozdawczych,
- uproszczeń w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Sprawozdawczość finansowa przedsiębiorstw

Ustawa z 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw rozszerzyła krąg spółek wchodzących w zakres spółek kapitałowych. Spółki kapitałowe to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne oraz proste spółki akcyjne. Nowa forma prawna oznacza też zmiany w ustawie o rachunkowości. Zmiany te zostały podsumowane w rozdziale VI.

Zmiany te wejdą w życie 1 marca 2021 r.

Kolejna zmiana w ustawie o rachunkowości związana jest z nowelizacją ustawy o biegłych rewidentach. 12 września 2019 r. wszedł w życie art. 12 *ustawy z 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym oraz niektórych innych ustaw,* zgodnie z którym został utworzony nowy organ nadzoru publicznego nad biegłymi rewidentami i firmami audytorskimi – Polska Agencja Nadzoru Audytowego. Nowo powstała Agencja jest państwową osobą prawną wchodzącą w skład sektora finansów publicznych. Do końca 2019 r. były prowadzone działania przygotowawcze i organizacyjne niezbędne do rozpoczęcia przez Agencję realizacji zadań merytorycznych z zakresu nadzoru publicznego, co nastąpiło z dniem 1 stycznia 2020 r. Za organizację Agencji odpowiedzialny jest pełnomocnik, który w okresie przejściowym wykonuje zadania Prezesa Agencji.

Nadzór nad działalnością Agencji sprawuje Minister Finansów, między innymi poprzez powoływanie i odwoływanie jej organów, nadanie jej statutu oraz zatwierdzanie planu finansowego oraz sprawozdania finansowego. Organami Agencji są Prezes Agencji oraz Rada Agencji, których członkowie powoływani są na 4-letnie kadencje. Pierwsza kadencja organów rozpoczyna się 1 stycznia 2020 r. W Radzie, oprócz Prezesa i jego Zastępcy, zasiadają przedstawiciele tych samych instytucji, które obecnie są reprezentowane w Komisji Nadzoru Audytowego, tj. Ministra Finansów, Komisji Nadzoru Finansowego, Ministra Sprawiedliwości, Polskiej Izby Biegłych Rewidentów, organizacji pracodawców, Giełdy Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie. Do kompetencji Rady należą sprawy o charakterze systemowym, kluczowe dla funkcjonowania nadzoru publicznego.

Agencja wykonuje zadania dotychczas realizowane przez Komisję Nadzoru Audytowego. Przejęła też część zadań samorządu biegłych rewidentów. Do głównych zadań Agencji należy: przeprowadzanie kontroli planowych, doraźnych i tematycznych, dochodzeń dyscyplinarnych oraz postępowań administracyjnych w zakresie badań ustawowych, usług atestacyjnych innych niż badania ustawowe oraz usług pokrewnych objętych standardami wykonywania zawodu, zarówno w firmach audytorskich badających jednostki zainteresowania publicznego, jak i w firmach audytorskich badających jednostki inne niż jednostki zainteresowania publicznego. Agencja prowadzi również listę firm audytorskich, a tym samym dokonuje wpisów i skreśleń firm audytorskich.

Wynikające z nowego systemu nadzoru audytowego zmiany w ustawie o rachunkowości weszły w życie 1 stycznia 2020 r. W konsekwencji o rozwiązaniu umowy o badanie sprawozdania finansowego kierownik jednostki oraz firma audytorska mają

obowiązek poinformować niezwłocznie, wraz z podaniem przyczyn rozwiązania umowy, nie jak dotychczas Krajową Izbę Biegłych Rewidentów, ale Polską Agencję Nadzoru Audytowego, a w przypadku jednostki zainteresowania publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 9 ustawy o biegłych rewidentach – także Komisję Nadzoru Finansowego.

Ponadto nastąpiły też zmiany techniczne, doprecyzowujące, dostosowujące do zmian określeń zawartych w innych aktach prawnych. Zmiany ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej wywołały konieczność dostosowania przepisów ustawy o rachunkowości. W poprzednim stanie prawnym wraz ze śmiercią przedsiębiorcy *de facto* kończył się byt prawny prowadzonego przez niego przedsiębiorstwa jako „organizmu gospodarczego". Oznaczało to wiele problemów dotyczących sfery prawa prywatnego i publicznego, które w praktyce uniemożliwiały lub znacząco utrudniały kontynuację czy wznowienie działalności przedsiębiorstwa przez następców prawnych przedsiębiorcy.

W praktyce oznaczało to, że zachowanie pełnej ciągłości działalności przedsiębiorstwa było niemożliwe. Zmiany wynikające z przepisów o zarządzie sukcesyjnym stanowią doprecyzowanie przepisów w zakresie obowiązku prowadzenia ksiąg rachunkowych przez przedsiębiorstwo w spadku jako kontynuację prowadzenia ksiąg rachunkowych przez pierwotną jednostkę.

Rozdział I
Obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych

1. Zakres podmiotowy ustawy o rachunkowości

Przepisy ustawy o rachunkowości stosują wszystkie podmioty wymienione w art. 2 ustawy.

Dotyczy to następujących podmiotów:

1) spółek handlowych (osobowych i kapitałowych, w tym również w organizacji) oraz spółek cywilnych, z zastrzeżeniem pkt 2, a także innych osób prawnych, z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego;

2) osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółek jawnych osób fizycznych, spółek partnerskich oraz przedsiębiorstw w spadku działających zgodnie z ustawą z 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. poz. 1629 z późn.zm.), jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro;

3) przedsiębiorstw w spadku działających zgodnie z ustawą z 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku prowadzone były księgi rachunkowe;

4) jednostek organizacyjnych działających na podstawie Prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wielkość przychodów;

5) gmin, powiatów, województw i ich związków, a także:

   a) państwowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych,

   b) gminnych, powiatowych i wojewódzkich zakładów budżetowych;

6) jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, z wyjątkiem spółek, o których mowa w pkt 1 i 2;

7) oddziałów i przedstawicielstw przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 649 z późn.zm.);

8) jednostek niewymienionych w pkt 1–7, jeżeli otrzymują one na realizację zadań zleconych dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub funduszów celowych – od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały im przyznane;

9) alternatywnych spółek inwestycyjnych w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, w tym uprawnionych do posługiwania się nazwą „EuVECA" albo „EuSEF", bez względu na wielkość przychodów.

Istotne jest, że osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku mogą stosować zasady rachunkowości określone ustawą również od początku następnego roku obrotowego, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy są niższe niż równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro. W tym przypadku osoby te lub wspólnicy przed rozpoczęciem roku obrotowego są zobowiązani, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, do zawiadomienia o tym urzędu skarbowego, właściwego w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym. Osoby fizyczne lub wspólnicy spółek cywilnych osób fizycznych mogą złożyć zawiadomienie na podstawie ustawy z 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (j.t. Dz.U. z 2019 r. poz. 1291 z późn.zm.).

Podmioty te podlegają obowiązkowo przepisom ustawy o rachunkowości. Nie oznacza to jednak, że podmioty, które nie mają takiego obowiązku, nie mogą prowadzić ksiąg rachunkowych.

Przepisy ustawy o rachunkowości wyznaczają grupę podmiotów, które mogą też dobrowolnie prowadzić księgi rachunkowe. Są to:
- osoby fizyczne,
- spółki cywilne osób fizycznych,
- spółki jawne osób fizycznych oraz
- spółki partnerskie.

Podmioty te mają obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że podmioty te nie mogą być uznawane za jednostki mikro. Jeżeli więc ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy przekroczą granicę 2 000 000 euro i obowiązkowo muszą prowadzić księgi rachunkowe, wtedy mogą być zaliczone do kategorii małych podmiotów.

Warto zaznaczyć, że nawet jeżeli przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wymienionych wcześniej podmiotów są niższe niż równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro, mogą one prowadzić księgi rachunkowe dobrowolnie.

WAŻNE! Dobrowolne prowadzenie ksiąg rachunkowych oznacza również obowiązek bezwzględnego stosowania wszystkich przepisów ustawy o rachunkowości.

W przypadku wyboru dobrowolnego prowadzenia ksiąg rachunkowych należy o tym fakcie zawiadomić urząd skarbowy, właściwy w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym. Nie ma szczegółowego określenia, w jaki sposób to zawiadomienie powinno nastąpić, w związku z tym należy wnioskować, że można tego dokonać na podstawie odpowiedniego pisma.

WZÓR – Zawiadomienie urzędu skarbowego

Warszawa, 15 grudnia 202x r.

Jan Kowalski
ul. Kowalskiego 2/30, Warszawa
NIP: 1234567819

Naczelnik Urzędu Skarbowego
w Warszawie
ul. XY 3, Warszawa

Zawiadomienie
o prowadzeniu ksiąg rachunkowych

Niniejszym oświadczam, że z dniem 1 stycznia 202x r. spółka jawna Kowalski, ul. Wielka Droga 2/30 w Warszawie, NIP: 123456789, której jestem wspólnikiem, rozpoczyna prowadzenie ksiąg rachunkowych zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2019 r. poz. 351 z późn.zm.).

Jan Kowalski

Osoby fizyczne lub wspólnicy spółek cywilnych osób fizycznych mogą złożyć zawiadomienie zgodnie z przepisami ustawy z 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy, tj. zgłosić zmiany do CEIDG na formularzu CEIDG-1. Wystarczy zaznaczyć w formularzu CEIDG-1 w pkt 20 Rodzaj prowadzonej ewidencji rachunkowej „księgi rachunkowe".

Fragment formularza CEIDG-1

☐ **20. Rodzaj prowadzonej dokumentacji rachunkowej*:**			
1. księgi rachunkowe ☒	2. podatkowa księga przychodów i rozchodów ☐	3. inne ewidencje ☐	4. nie jest prowadzona ☐

2. Oświadczenie do KRS

Należy podkreślić, że zgodnie z art. 70a ustawy o rachunkowości kierownik spółki jawnej osób fizycznych oraz spółki partnerskiej, które nie decydowały się na dobrowolne stosowanie przepisów ustawy o rachunkowości, powinni złożyć w terminie 6 miesięcy od dnia kończącego rok obrotowy we właściwym rejestrze sądowym oświadczenie o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego. Oznacza to, że takie oświadczenie powinno być złożone do KRS do 30 czerwca roku następnego po roku, w którym spółka korzystała z możliwości rezygnacji z prowadzenia ksiąg rachunkowych. Oświadczenie należy składać wraz z drukiem KRS-Z30, jeżeli składane jest tylko samo oświadczenie.

WZÓR – Oświadczenie o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego

Warszawa, 20 czerwca 202x r.

Spółka Jawna
Jan Kowalski i Izabela Kowalska
ul. Kowalskiego 2/30, Warszawa

NIP: 1234567819

Rejestr Sądowy w Warszawie
ul. XY 3, Warszawa

Oświadczenie
o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego
sprawozdania finansowego

Niniejszym zgodnie z art. 70a ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (j.t. Dz.U. z 2019 r. poz. 351 z późn.zm.) oświadczamy, że zgodnie z art. 2 ust. 2 tej ustawy spółka jawna Jan Kowalski i Izabela Kowalska z siedzibą przy ul. Kowalskiego 2/30 w Warszawie, NIP: 123456789, której jesteśmy wspólnikami, nie ma obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego.

Jan Kowalski Izabela Kowalska

Rozdział II
Zasady korzystania z uproszczeń przewidywanych ustawą

W obecnym kształcie ustawy o rachunkowości podmioty podlegające tym przepisom dzielimy według określonych wielkości na następujące kategorie:
- jednostki mikro,
- jednostki małe,
- jednostki średnie i duże.

Z uproszczeń przewidzianych ustawą mogą korzystać jednostki mikro i małe, niezależnie od tego, czy podlegają obowiązkowi badanie, czy też nie.

1. Kategoria mikropodmiotów

Zgodnie z art. 3 ust. 1a i 1b ustawy o rachunkowości, do kategorii jednostek mikro zalicza się:

1) spółki handlowe (osobowe i kapitałowe), inne osoby prawne, a także oddziały przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jednostki te w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym ten rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność, nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:

   a) 1 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,

   b) 3 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,

   c) 10 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty;

2) związki zawodowe, organizacje pracodawców, izby gospodarcze, przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy o zasadach

uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, społeczno-zawodowe organizacje rolników, organizacje samorządu zawodowego, organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła i Polskie Biuro Ubezpieczycieli Komunikacyjnych – jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej,

3) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą z 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, jeżeli przychody netto tych jednostek ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych wyniosły równowartość w walucie polskiej nie mniej niż 2 000 000 euro i nie więcej niż 3 000 000 euro za poprzedni rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą,

4) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku, które stosują zasady rachunkowości dobrowolnie,

5) przedsiębiorstwo w spadku, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku było jednostką mikro

– w stosunku do których organ zatwierdzający podjął decyzję w sprawie sporządzania sprawozdania finansowego zgodnie z załącznikiem nr 4 do ustawy, a więc z zastosowaniem art. 46 ust. 5 pkt 4, art. 47 ust. 4 pkt 4, art. 48 ust. 3, art. 48a ust. 3, art. 48b ust. 4 lub art. 49 ust. 4.

Warto podkreślić, że jednostka utraci status mikro dopiero wtedy, jeżeli przekroczy wymienione wielkości w dwóch kolejnych latach. Tak wynika z art. 3 ust. 1b ustawy, który mówi, że jednostkami mikro są również jednostki, które:

1) za poprzedni rok obrotowy sporządziły sprawozdanie finansowe z załącznikiem nr 4 oraz

2) w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, albo w roku poprzedzającym ten rok obrotowy przekroczyły dwie z wymienionych wcześniej wielkości.

Jeżeli zatem jednostka stosuje zasady sprawozdawczości finansowej według załącznika nr 4 ustawy o rachunkowości, a w jednym z kolejnych lat przekroczy wymienione wielkości, nie traci statusu jednostki mikro.

Warto podkreślić, że dla osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych, spółek cywilnych osób fizycznych i przedsiębiorstw w spadku, spółek jawnych osób fizycznych, spółek partnerskich oraz przedsiębiorstw w spadku limit jest wyższy, niż dla

innych podmiotów i odnosi się tylko do wysokości przychodów ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych. O ile dla innych podmiotów ten limit wynosi 3 000 000 zł, dla osób fizycznych i ich spółek osobowych jest równowartością w walucie polskiej nie mniej niż 2 000 000 euro i nie więcej niż 3 000 000 euro za poprzedni rok obrotowy. W praktyce oznacza to, że gdy ci przedsiębiorcy za względu na wielkość przychodów muszą obowiązkowo prowadzić księgi rachunkowe, mogą korzystać jeszcze z uproszczeń dla jednostek mikro, dopóki ich przychody ze sprzedaży netto nie przekroczą równowartość w walucie polskiej 3 000 000 euro.

2. Kategoria małych podmiotów

W obecnym stanie prawnym, zgodnie z art. 3 ust. 1c i 1d ustawy o rachunkowości, do kategorii małych podmiotów zalicza się następujące grupy podmiotów:

1) spółki handlowe (osobowe i kapitałowe, w tym również w organizacji) inne osoby prawne, osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstw w spadku, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro, oraz oddziały przedsiębiorców zagranicznych w rozumieniu przepisów ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jednostki te w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, oraz w roku poprzedzającym ten rok obrotowy, a w przypadku jednostek rozpoczynających działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą – w roku obrotowym, w którym rozpoczęły działalność albo prowadzenie ksiąg rachunkowych w sposób określony ustawą, nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości:
   a) 25 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,
   b) 51 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,
   c) 50 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty,
2) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, które stosują zasady rachunkowości dobrowolnie,
3) przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją

przedsiębiorstw, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku prowadzone były księgi rachunkowe i jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku przedsiębiorstwo to było jednostką małą

– w stosunku do których organ zatwierdzający podjął decyzję w sprawie sporządzania sprawozdania finansowego według wzoru określonego w załączniku nr 5 do ustawy.

Jak w przypadku mikro, tak i w przypadku małych podmiotów jednostka utraci status małego podmiotu dopiero wtedy, jeżeli przekroczy wymienione wielkości w dwóch kolejnych latach, ale w roku poprzedzającym sporządziła sprawozdanie finansowe dla jednostek małych. Tak wynika z art. 3 ust. 1d ustawy, który mówi, że jednostkami małymi są również jednostki, które:

1) za poprzedni rok obrotowy sporządziły sprawozdanie finansowe z załącznikiem nr 5 oraz
2) w roku obrotowym, za który sporządzają sprawozdanie finansowe, albo w roku poprzedzającym ten rok obrotowy przekroczyły dwie z wymienionych wcześniej wielkości.

Warto zaznaczyć, że osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku, które dobrowolnie prowadzą księgi rachunkowe, mogą korzystać z uproszczeń zarówno dla mikro, jak i dla małych podmiotów.

3. Mikro i małe jednostki mają prawo stosować uproszczenia określone ustawą o rachunkowości

Uproszczenia dla mikro i małych jednostek dzielimy na dwie kategorie:

1) uproszczenia sprawozdawcze,
2) uproszczenia w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych.

3.1. Uproszczenia sprawozdawcze

Uproszczenia sprawozdawcze polegają na możliwości stosowania uproszczonych wzorów sprawozdania finansowego zawartych w załącznikach nr 4 (dla jednostek mikro) i nr 5 (dla małych jednostek). Stosowanie uproszczonych form sprawozdania finansowego wymaga podjęcia stosownej decyzji w formie uchwały przez organ zatwierdzający.

Należy podkreślić, że spółki, które uchwały organu zatwierdzającego podejmują zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych w formie aktu notarialnego, uchwałę w sprawie przyjęcia uproszczonych sprawozdań finansowych sporządzają również w formie aktu notarialnego.

Uproszczenia dotyczą:
- bilansu według załącznika nr 4 lub 5,
- rachunku zysków i strat według załącznika nr 4 lub 5,
- rachunku przepływów pieniężnych – możliwość rezygnacji z jego sporządzenia,
- zestawienie zmian w kapitale własnym – możliwość rezygnacji z jego sporządzenia,
- dodatkowych informacji i objaśnień – sporządzonych ze szczegółowością wynikającą z załącznika nr 4 lub 5.

Jednostka może wybrać różne warianty uproszczeń. Na przykład może pozostać przy sporządzeniu bilansu i rachunku zysków i strat według załącznika nr 1, ale rezygnować ze sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych oraz zestawienia zmian w kapitale własnym.

WZÓR – Uchwała dla jednostek mikro

Uchwała nr ……/201x

w sprawie przyjęcia uproszczonych zasad sporządzania sprawozdań finansowych przewidzianych dla jednostek mikro

Walne zgromadzenie Spółki na podstawie art. 3 ust. 1a pkt 1 lub pkt 2 (lub ust. 1b pkt 1 lub pkt 2) i art. 4 ust. 4 ustawy o rachunkowości uchwala, co następuje:

§ 1

Spółka jest jednostką mikro, o której mowa w art. 3 ust. 1a pkt 1 lub pkt 2 (lub ust. 1b pkt 1 lub pkt 2) ustawy o rachunkowości.

§ 2

Spółka będzie sporządzać sprawozdanie finansowe z uwzględnieniem uproszczonych zasad przewidzianych dla jednostek mikro, tj. z zastosowaniem art. 46 ust. 5 pkt 4, art. 47 ust. 4 pkt 4, art. 48 ust. 3, art. 48a ust. 3, art. 48b ust. 4 lub art. 49 ust. 4 ustawy o rachunkowości.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i dotyczy sprawozdania finansowego sporządzonego za 202x r.

.....
(podpisy)

WZÓR – Uchwała dla małych podmiotów

Uchwała nr ……/202x

w sprawie przyjęcia uproszczonych zasad sporządzaniasprawozdań finansowych przewidzianych dla jednostek małych

Walne zgromadzenie Spółki Alfa na podstawie art. 3 ust. 1c pkt 1 lub pkt 2 (lub ust. 1d pkt 1 lub pkt 2) i art. 4 ust. 4 ustawy o rachunkowości uchwala, co następuje:

§ 1

Spółka jest jednostką małą, o której mowa w art. 3 ust. 1c pkt 1 lub pkt 2 (lub ust. 1d pkt 1 lub pkt 2) ustawy o rachunkowości.

§ 2

Spółka będzie sporządzać sprawozdanie finansowe z uwzględnieniem uproszczonych zasad przewidzianych dla jednostek małych, tj. z zastosowaniem art. 46 ust. 5 pkt 5, art. 47 ust. 4 pkt 5, art. 48 ust. 4, art. 48a ust. 4, art. 48b ust. 5 lub art. 49 ust. 5 ustawy o rachunkowości.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i dotyczy sprawozdania finansowego sporządzonego za 202x r.

.....
(podpisy)

3.2. Uproszczenia w zakresie prowadzenia ksiąg

Jak wynika z Krajowego Standardu Rachunkowości nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowych, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja w myśl przepisów o rachunkowości, w szczególności art. 5 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 ustawy, przyjęte przez jednostkę zasady (polityka) rachunkowości obejmują wybrane przez jednostkę rozwiązania określające między innymi:

a) zasady klasyfikacji i grupowania zdarzeń, metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego i prezentacji (wykazywania lub ujawniania) w sprawozdaniu finansowym, do których odnosi się standard,

b) techniczno-organizacyjny sposób prowadzenia ksiąg rachunkowych i ich ochrony, do których nie odnosi się standard.

Przyjęte przez jednostkę zasady (polityka) rachunkowości, opisane w ustalonej przez kierownika jednostki dokumentacji, wynikają z przepisów o rachunkowości wymaga-

jących bezwzględnego zastosowania oraz z rozwiązań wybranych przez jednostkę spośród dopuszczonych do stosowania przez przepisy o rachunkowości. Przyjęte zasady (polityka) rachunkowości są stosowane przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych oraz sporządzaniu i prezentacji sprawozdania finansowego przez jednostkę. Powinny one zapewnić, że prezentowane w sprawozdaniu finansowym informacje są wiarygodne (w tym kompletne i bezstronne), przydatne oraz zrozumiałe, przez co przekazują rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej, finansowej oraz wyniku finansowego jednostki.

W zasadach (polityce) rachunkowości należy określić przyjęte:

a) zasady klasyfikacji i grupowania zdarzeń gospodarczych do odpowiednich pozycji sprawozdania finansowego zgodnie z ich charakterem, jako składników aktywów i pasywów, przychodów i zysków lub kosztów i strat bądź przepływów pieniężnych,

b) metody wyceny aktywów i pasywów na moment początkowego ujęcia w księgach rachunkowych i na dzień bilansowy,

c) metody ustalania wyniku finansowego,

d) sposoby prezentacji informacji w sprawozdaniu finansowym stosowane w sposób ciągły.

Jednostka określa w zasadach (polityce) rachunkowości również przyjęty przez siebie sposób ustalania:
- wartości szacunkowych, np. wartości godziwej,
- okresów lub stawek amortyzacyjnych lub umorzeniowych,
- odpisów aktualizujących wartość składników aktywów na skutek jego utraty,
- rezerw na zobowiązania,
- stopnia zaawansowania niezakończonych usług objętych długoterminowymi umowami.

Jednostka może w przyjętych zasadach (polityce) rachunkowości zastosować uproszczenia dopuszczone przepisami o rachunkowości, pod warunkiem że nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie jej sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego.

KSR 7 możliwe do stosowania uproszczenia dzieli według następującej klasyfikacji:

I. Uproszczenia dla wszystkich jednostek:

a) ustalenie granicy ceny nabycia lub kosztu wytworzenia środków trwałych bądź wartości niematerialnych i prawnych, poniżej której jednostka dokonuje (nie wcześniej niż w momencie oddania do używania) jednorazowego odpisu wartości tego rodzaju składników aktywów,

b) wycena materiałów i towarów w cenie zakupu zamiast w cenie nabycia, a produkcji w toku – o przewidywanym czasie wykonania krótszym niż 3 miesiące – w wysokości bezpośrednich kosztów wytworzenia lub tylko materiałów bezpośrednich bądź niewycenianie jej w ogóle,

c) nierozliczanie przychodów i kosztów z tytułu wykonywanych długoterminowych niezakończonych usług, zgodnie z przepisami art. 34a i art. 34b ustawy, jeżeli udział przychodów z niezakończonych usług na dzień bilansowy nie jest istotny w całości przychodów operacyjnych okresu sprawozdawczego.

II. Uproszczenia dla jednostek, które za poprzedni rok obrotowy nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości, tj. dla mikro i małych jednostek:

1) 25 500 000 zł – w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego,

2) 51 000 000 zł – w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy,

3) 50 osób – w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty.

W zakresie punktu II są to następujące uproszczenia dla mikro i małych jednostek:

a) klasyfikowanie umów leasingu według kryteriów określonych przepisami prawa podatkowego zamiast przepisami art. 3 ust. 4 i 5 ustawy. Oznacza to, że jednostki klasyfikują i rozliczają swoje umowy leasingu zgodnie z przepisami rozdziału 4a (art. 17a–17l) ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych.

Warto zauważyć, że umowy leasingu dla celów podatkowych w większości przypadków zalicza się do umów leasingu operacyjnego, a co z tego wynika – przedmiot umowy leasingu wykazuje się jako środek trwały w księgach finansującego.

Jednak w przypadku gdy jednostka przestała spełniać warunki stosowania uproszczeń, tj. przekroczy limity dla małych podmiotów, powinna dokonać przekształcenia umów leasingu z operacyjnego na finansowy. Jeżeli więc na przykład jednostka za 2019 r. przekracza dwie z trzech wymienionych wielkości, wtedy w 2020 r. już nie może skorzystać z tego uproszczenia i musi przekwalifikować umowy leasingu jako leasing finansowy, jeżeli umowa leasingu spełnia choć jeden z siedmiu warunków wynikających z art. 3 ust. 4 ustawy o rachunkowości.

Zmianę taką uznaje się za zmianę zasad (polityki) rachunkowości, która wymaga retrospektywnego ujęcia w księgach rachunkowych. Rozwiązania w tym zakresie wynikają z Krajowego Standardu Rachunkowości nr 7 „Zmiany zasad (polityki) rachunkowości, wartości szacunkowe, poprawianie błędów, zdarzenia następujące po dniu bilansowym – ujęcie i prezentacja";

b) zaniechanie ustalania rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Oznacza to, że jednostki mikro i małe mogą nie stosować art. 37 ustawy, który dotyczy tworzenia aktywów lub rezerw z tytułu odroczonego podatku;

c) stosowanie do wyceny instrumentów finansowych wyłącznie przepisów ustawy zamiast przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z 12 grudnia 2001 r. w spra-

wie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (j.t. Dz. z 2017 r. poz. 277). Oznacza to, że jednostka dokonuje wyboru pośród następujących metod wyceny przewidywanych dla długoterminowych aktywów finansowych i wycenia swoje długoterminowe instrumenty finansowe według:

- ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,
- wartości godziwej albo
- skorygowanej ceny nabycia, jeżeli dla danego składnika został określony termin wymagalności.

A w przypadku krótkoterminowych inwestycji jednostka ma możliwość wyboru wyceny według:

- ceny (wartości) rynkowej (albo wartości godziwej określonej w inny sposób, gdy nie istnieje aktywny rynek),
- ceny nabycia lub ceny (wartości) rynkowej, zależnie od tego, która z nich jest niższa, albo
- według skorygowanej ceny nabycia, jeżeli dla danego składnika aktywów został określony termin wymagalności.

Należy zwrócić uwagę, że jest to jedyne z przewidywanych w ustawie uproszczeń, które nie odnosi się do jednostek mikro. Wynika to z faktu, że możliwość korzystania z tego uproszczenia jest prawem, a nie obowiązkiem, jednostka ma więc wybór, czy z tego uproszczenia korzysta, czy też nie. Jeżeli rezygnuje ze stosowania uproszczenia w tym zakresie, musi stosować przepisy powyższego rozporządzenia. Jednostki mikro jednak na podstawie art. 28a ustawy o rachunkowości zostały wyłączone z możliwości stosowania wyceny według wartości godziwej oraz ze skorygowanej ceny nabycia. Podstawowymi zasadami wyceny według rozporządzenia z 12 grudnia 2001 r. MF są: wartość godziwa oraz skorygowana cena nabycia. Dlatego jednostki mikro nawet na zasadach dobrowolności nie mogą korzystać z jego przepisów. Jednostki mikro nie mają też możliwości wyboru na podstawie przepisów ustawy o rachunkowości, które też pozwalają na stosowanie wyceny według wartości godziwej (ceny rynkowej) lub skorygowanej ceny nabycia. Oznacza to, że jedyną możliwą do zastosowania wyceny instrumentów finansowych w przypadku jednostek mikro jest cena nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Należy więc stwierdzić, że to uproszczenie dotyczy jednostek małych niebędących jednostkami mikro;

d) uwzględnianie kosztów stałych przy wycenie zapasu produktów, niezależnie od poziomu wykorzystania normalnych zdolności produkcyjnych, tj. jednostki korzystające z tego uproszczenia mogą przy obliczaniu kosztu wytworzenia produktu doliczyć do kosztów bezpośrednich koszty pośrednie związane z wytworzeniem tego produktu, niezależnie od poziomu wykorzystania zdolności produkcyjnych.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o rachunkowosci koszt wytworzenia produktu obejmuje koszty pozostające w bezpośrednim związku z danym produktem oraz uzasadnio-